

Imprezy integracyjne jako jedne z form aktywizujących społeczeństwa lokalne, na przykładzie Projektu „Nasza wieś w naszych rękach”

Streszczenie.

Analizą objęto charakterystyką środowisk wiejskich w Borkach Wielkich, Sadowie, Rzecku, Wilimach, Raszagu i Stryjewie.

Zasady konkursu na imprezę integracyjną. Charakterystykę imprez i skutek jaki przyniosły.

Słowa kluczowe: więź społeczna, integracja, integracja społeczna, impreza, wspólnota lokalna, środowisko lokalne, wolontariusz, wolontariat, sponsor-sponsoring, praca społeczna

Wprowadzenie

Idea integracji szczególnie w czasach Unii Europejskiej w naszym kraju odmieniana jest na różne przypadki. Według A. Kwileckiego pojęcie integracji oznacza, w najszerszym ujęciu tworzenie nowej całości z odrębnych do tej pory składników, bądź też ściślejsze powiązanie określonych elementów tak, że całość dotychczas dość luźna staje się bardziej zwarta¹ Według Z. Dulczewskiego „integracja społeczna” podkreśla jej oddzielne znaczenie – oznacza ona tworzenie się nowej całości społecznej² Natomiast wg M. Melikowskiego – integracja występuje w 2 zasadniczych znaczeniach; w pierwszym jest to proces prowadzący do tworzenia się pewnych społecznych całości, a w drugim - stan tego procesu.³ W chwili obecnej mamy do czynienia z takimi procesami, które trwają, ulegają ciągłym przeobrażeniom, zmianom.

Bardzo trudna i złożona historia ziem Warmii i Mazur, szczególnie w latach 1945-1968,⁴ częściowo załagodzona i wyciszona politycznie w latach 70. i 80. na nowo odżyła w latach transformacji. Upadające Państwowe Gospodarstwa Rolne powodowały bezrobocie, bezdomność, a szczególnie rozbitcie dotychczasowych grup społecznych czy inaczej środowisk lokalnych.

Dotychczas zarządzani, kierowani, jednego dnia stali się nikomu niepotrzebni, zbędni. Co bardziej sprytni i zapobiegliwsi zaczęli wyścig z czasem; wyjeżdżali, przemieszczali się za biznesem, nowymi możliwościami. Rwały się więzy sąsiedzkie. Rozpadała się tak trudno budowana integracja społeczna. W opuszczone mieszkania i domy osób, które zaczynają masowo wyjeżdżać za granicę za pracą, wprowadzają się nowi mieszkańcy. Na poboczu wsi z racji tańszych działek niż w mieście, zaczynają budować swoje domy, nowi przedsiębiorcy z miast. Tworzą z czasem duże enklawy pięknych willi i dużych zabudowań. Powoduje to wielką frustrację mieszkańców starych wsi, ponieważ oni pozostają najczęściej w bardzo już zniszczonych mieszkaniach, nie mając nawet funduszy na ich remonty.

Nowi mieszkańcy unikają „pauperyzacji” nie włączając się w społeczność lokalną z powodu również braku czasu. „Obcy” bo tak ich nazywają starzy mieszkańcy, pozostają z boku, a wsie podupadają na wyglądzie. Słabe drogi, brak świetlic, miejsc wypoczynkowych, w których mieszkańcy mogliby się spotykać, powoduje marazm, brak poczucia wspólnoty lokalnej. Środowisko lokalne praktycznie, w pełnym jego rozumieniu, nie istnieje. Więź społeczna mocno

¹ A. Kwilecki. Proces integracji Ziemi Zachodnich z Macierzą. Studia socjologiczne. 1987 nr 2 s. 35-36

² Z. Dulczewski. Społeczne aspekty migracji na Ziemiach Zachodnich. Poznań 1964. s. 10

³ M. Melikowski. Pojęciowo-teoretyczne aspekty kontrowersji wokół istoty więzi społecznej. Studia socjologiczne 1979 nr 4 s. 9

⁴ Teresa Cz. Malec. Rodzina i oświata jako podstawowe czynniki procesów integracyjnych społeczeństwa Warmii i mazur w latach 1945-56. Olsztyn 2007. Wyd. WSiE rozdz. I i II

naderwana, a w wielu przypadkach prawie nie istniejąca (dotyczy szczególnie wyludnionych wsi). Znow zaczęło brakować czegoś co łączyłoby ludzi w takich wsiach.

Według M. Melikowskiego – więź to pytanie – co łączy, spaja i trzyma ludzi razem, a integracja to pytanie – jak to się odbywa, w jaki sposób tworzy się pewna całość społeczna.⁵

Każda zbiorowość jest w określony sposób wewnętrznie zorganizowana i uporządkowana. Więź obejmuje wewnętrzną organizację grupy, jej uporządkowanie, spójność.⁶

Czy w badanych przez nas wsiach można mówić o więzi społecznej, jeśli mieszkańcy nawet nie znają nazwisk nowych współmieszkańców lub miejsca, numeru domu, ich zamieszkania. Dlatego tak pilną sprawą jest odbudowanie tych więzi i zintegrowanie mieszkańców wsi na nowo. Potem będzie można uczyć odpowiedzialności za swoją wieś, swoje lokalne środowisko. Jeśli poziom odpowiedzialności będzie stosunkowo wysoki, będziemy mówić o odpowiedzialności obywatelskiej.

Fundacja dr Teresy Cz. Malec „Łatwiej Razem” podejmując projekt nadała mu tytuł „Nasza wieś w naszych rękach”. Temat bardzo dobrze oddaje intencje autorów, ale z powodów jak wyżej trudny do realizacji. Potrzebna jest wysoka świadomość mieszkańców i chęć do działania. Tego nie można nauczyć, to musi być w mieszkańcach. Organizacje pozarządowe, facilitatorzy, wolontariusze, mogą w tym tylko pomóc. Szczególnym zadaniem i wielką potrzebą jest wolontariat, pojmowany jako dobrowolne działanie dla innych.⁷

Dobrowolność i nieodpłatność, gotowość niesienia pomocy ludziom, wobec których nie mamy żadnych zobowiązań to główne cechy wolontariatu. W obecnym czasie, w chwili wielkiego konsumpcjonizmu, pogoni za pieniądzem, bogactwem, lepszą pracą, zainteresowaniem tylko własną samorealizacją jest on szczególnie potrzebny.⁸ Stwierdzamy olbrzymią konieczność pracy wolontariackiej na wsi, szczególnie poszukiwani są liderzy, którzy pomogą organizować się w wielu przypadkach na nowo społecznościom wiejskim. Nie zawsze bowiem sołtys jako przedstawiciel władzy samorządowej może pełnić rolę wiodącego przewodnika, integrującego społeczność lokalną. Mówią o tym, również wyniki naszych badania socjologicznych, przeprowadzanych w ramach Projektu.⁹

Chcąc rozpocząć pracę w Gminie Biskupiec w ramach Projektu „Nasza wieś w naszych rękach” poszukiwaliśmy form, które by nam w tym pomogły. Fundacja „Łatwiej Razem” zorganizowała 3 imprezy artystyczne we wsi Lipowo, Borki Wielkie oraz Rzeck. Poproszono sołtysów tych wsi o rozpropagowanie i zaproszenie mieszkańców oraz innych okolicznych wsi. Zaproszono „Kapelę Jakubową” z Olsztyna, która zabawiała mieszkańców. Zainteresowanie okolicznych mieszkańców było praktycznie zerowe, a stałych we wsiach, w których organizowane były imprezy, bardzo mało (w stosunku do stanu ludności). Ci co przyszli stwierdzali, że bardzo dobrze i pytali „czy tak będzie częściej”. To pytanie było powtarzane i dużo mówiące o tym, że zapotrzebowanie w mieszkańcach na wspólne przebywanie jest.

Czy była współpraca – tak, ale akcyjna. Ktoś poprosił, ktoś zrobił. Małe grupki stojące wokół sceny, świadczyły o sporym podziale na wsiach, o tym, że to ludzie sołtysa, to sklepowej, to tych „nowych”. Przy tym wszystkim brak radości, że czynimy coś dla siebie. Sądziłyśmy, że to dlatego, że organizatorem była obca grupa ludzi.

Po roku działalności, w czerwcu we wsiach Gminy Biskupiec rozpisano Konkurs na organizację imprezy integracyjnej przez mieszkańców wsi w myśl zasady – sami dla siebie. Propozycje o przystąpieniu do konkursu wysłano do 31 wiosek. Odpowiedziało 6.¹⁰ Były to wsie: Rasząg, Sadowo, Stryjewo, Borki Wielkie, Wilimy, Rzeck.

⁵ M. Melikowski. Pojęciowo-teoretyczne aspekty kontrowersji wokół istoty więzi społecznej. *Studia socjologiczne*. 1979 nr 4 s. 26

⁶ J. Szczepański. *Elementarne pojęcia socjologii*. Warszawa 1970

⁷ T. Kamiński, *Praca socjalna i charytatywna*. Warszawa 2004 s. 67.

⁸ M. Arczewska, *Czy polskie prawo sprzyja rozwojowi wolontariatu*. *Trzeci Sektor* nr. 23/2011 s. 67-76.

⁹ W. Domaszewicz, D. Chmielewski – *Gmina Biskupiec w badaniach socjologicznych*. Dokumentacja Projektu w aktach Fundacji.

¹⁰ Karty zgłoszeniowe potwierdzone przez sołtysów w dokumentacji Projektu. Biuro Fundacji „Łatwiej Razem”

Założenia Konkursu na imprezę integracyjną

Celem podejmowanych imprez było: maksymalne zaangażowanie mieszkańców własnej wsi (liczba zespołów, grup, osób biorących udział w imprezie, występujących lub przygotowujących, atrakcyjność i innowacyjność programu powstałego w oparciu o pomysły mieszkańców i z ich udziałem, oraz minimalne wykorzystanie środków finansowych (impreza winna być zrealizowana jak najmniejszymi środkami finansowymi a z wykorzystaniem jak największego zaangażowania społecznego mieszkańców).

Przystępując do konkursu należało wypełnić formularz – Kartę zgłoszeniową wiejskiej imprezy integracyjnej, a w niej : podać tytuł imprezy oraz osoby/institucje zgłaszające i krótki opis planowanej imprezy.

Grupa Programowa powołała Komisję Konkursową w składzie: prof. dr hab. Marzenna Zaorska – przewodnicząca, mgr Remigiusz Dobkowski, mgr Damian Chmielewski, mgr Zbigniew Lemański, mgr Danuta Plucińska, mgr Tadeusz Malec. Członkowie Komisji – członkowie. We wszystkich wymienionych wsiach odbyły się imprezy, zgodnie z propozycjami i programem przedłożonym w Karcie Zgłoszeniowej. Członkowie Komisji oceniali organizację, przebieg i atrakcyjność imprez według przedstawionego niżej harmonogramu

Miejscowość	Data	Tytuł/hasło imprezy
Rasząg	25.08.2012	Wiejskie wertepy Stowarzyszenie OFF Road.
Sadowo	08.09.2012	Wspólna praca się oplaca
Stryjowo	22.09.2012	Mieszkańcy swoim mieszkańcom- Stowarzyszenie Stryjowo,
Borki Wlk.	22.09.2012	Radość na zabawach integracji to podstawa
Wilimy	22.09.2012	Wilimy plac otwierają – do zabawy zapraszają
Rzeck	29.09.2012	Wspólna praca się oplaca

Mieszkańcy wsi brali czynny udział w planowaniu i organizacji imprez. Miejsca, w których przewidziano zabawę zostały udekorowane (wstążki, balony, lampiony).

Imprezy obejmowały zasadnicze dwie części. Pierwsza dotyczyła atrakcji przygotowanych przez mieszkańców, a w drugiej części odbywały się zabawy taneczne, które trwały aż do północy lub rana. Chwilami mieszkańcy czuli się po raz pierwszy, naprawdę jak u siebie. Pokazywali Komisji co zrobili sami. Duża radość, że zrobili coś w swojej wsi. Obiecywali, że będzie tak zawsze.

Charakterystyka zorganizowanych imprez integracyjnych w poszczególnych miejscowościach

Rasząg. Formularz zgłoszeniowy wypełnił sołtys wsi pan Roman Jaśkiewicz.

Pierwsza część imprezy obejmowała rajd samochodów terenowych „Wiejskie wertepy”. Rajd był zorganizowany przez Stowarzyszenie Off Road Rasząg 4x4, sołtysa i mieszkańców przy współpracy władz lokalnych i sponsorów. Impreza miała charakter przeprawy terenowej samochodami z przeszkodami (bagny, piaski, próby czasowe i szybkościowe, w okolicach miejscowości Rasząg. Działalność miała charakter ponad lokalny. Z powodu specyfiki – posiadanie samochodu, umiejętności i predyspozycji bezpośredni udział dotyczył grupy zawodników, ale rywalizacja tego typu budzi zawsze ogromne zainteresowanie nie tylko wśród mieszkańców terenu gdzie przebiega trasa. Tak było i tym razem, olbrzymie emocje towarzyszyły zawodnikom i mieszkańcom. Po wyścigach odbyła się wspólna zabawa z cateringiem. Impreza ze względu na udział w niej mieszkańców z innych miejscowości w Polsce, rozbudziła wielki apetyt na organizację i popularyzację swoich działań na skalę ogólnopolską, a może nie tylko.

Sadowo. Imprezę zgłosiła pani Barbara Domańska, sołtys wsi. Tytuł imprezy - „Wspólna praca się oplaca”. W trakcie odbyła się: prezentacja obrazów i rękodzieł wykonanych przez mieszkańców. Były to kosze i koszyczki ze sztucznymi kwiatami, szydełkowe serwety, serwetki i aniołki, łąbędzie wykonane techniką origami, mini kołyska dla lalki, kapelusze. Prezentacja potraw wiejskich – pierogi, placki ziemniaczane, ogórki kiszane, smalec, sałatki, ciasta. Wystawa dyplomów za udział

w imprezach sportowych mieszkańców działających w LZS. Na terenie posesji świetlicy odbył się piknik. Były pokazy Freerunning (młodzieżowa grupa Team Be3run z Biskupca), ognisko z pieczeniem kiełbasek i grillowaniem mięs, puszczanie lampionów podgrzewanych ciepłym powietrzem. OSP przygotowała pokazy. Dla dzieci i rodziców zorganizowano gry i zabawy. Dzieci były przez rodziców przebrane za postaci z bajek. Zabawa taneczna trwała długo. W imprezie uczestniczyły dzieci, młodzież i osoby starsze, ponad 90 osób. Pozyskano sponsorów. Na liście wyłożonej delikatnie w altance, bardzo szybko wpisało się ponad 120 osób. Chcieli udokumentować swoją obecność, chcieli wygrać coś dla swojej wsi.

Stryjewe: imprezę zgłosiło Stowarzyszenie Stryjewe pt. „Mieszkańcy swoim mieszkańcom” - Stowarzyszenie Stryjewe zaprasza.

Na początek odbyło się uroczyste otwarcie działalności Stowarzyszenia Stryjewe poprzez powieszenie szyldu i wystąpienia gości oraz proboszcza. Zrealizowany program obejmował: wystawę fotograficzną - „Stryjewe dawne i dziś w fotografiach mieszkańców. Pokaz mody Barbary Cały z Olsztyna, w którym jako modelki występowały członkinie stowarzyszenia. Wystawę rękodzieła mieszkańców Stryjewa. Gry, zabawy i konkursy dla dzieci. Biesiadę z kawą, herbatą, ciastem, chlebem ze smalcem, pieczonymi kiełbaskami, ziemniakami i inne. Impreza powstała z inicjatywy mieszkańców i była oparta na pracy mieszkańców. W zabawie wzięło udział prawie 120 osób.¹¹

Borki Wielkie: Tytuł imprezy - :Radość na zabawach, integracji to podstawa”. Imprezę zgłosiły: Rada Sołecka, LZS Borki Wielkie w Borkach. Były przygotowane stoiska z ciastami, chlebem, wiejskim smalcem, pierogami, sałatkami, swojskimi wędzonkami. Prezentacja wieńca dożynkowego sołectwa Borki Wielkie. Prezentacja prac mieszkanki Borek Wlk. Prezentacja prac dzieci ze Specjalnego Katolickiego Ośrodka Edukacyjno- Wychowawczego w Kruzach. Występy artystyczne dzieci ze szkoły w Borkach Wielkich - „Bo wszyscy Polacy to jedna rodzina”. Prezentacja młodzieży ze Stowarzyszenia w Stanlewie- układ taneczny. Występ grupy BC3RUN. Gry i zabawy sportowe mieszkańców. Mecz Borki Wielkie – Firma Alpine. Zabawa taneczna – zespół Vermont. W imprezie, która trwała do rana wzięło udział ok. 120 osób. Pozyskano sponsorów.¹²

Wilimy: formularz zgłoszeniowy wypełniła sołtys Magdalena Sadowska. Tytuł: „Wilimy Plac Otwierają - Do Zabawy Zapraszamy”. Zabawa integracyjna była połączona z innymi wcześniej podjętymi na szeroką skalę pracami, obejmującymi upiększanie całej wsi. Został zakończony etap przygotowywania placu rekreacyjnego dla wszystkich mieszkańców i gości. W związku z tym odbyło się uroczyste otwarcie placu z udziałem gości z gminy. Dzieci przygotowały występ pt. „Jak należy grać w siatkówkę”. Ta część imprezy obejmowała gry i zabawy dla dzieci, młodzieży i dorosłych . Były konkursy takie jak: jedzenie galaretki na czas, bieg z jajkiem na łyżeczce, wyścigi ze skakanką, hula-hop, baloniki, obieranie ziemniaków nożem obiadowym z nagrodą-worek pszenicy siewnej uzyskany na Dożynkach Gminnych. Był konkurs na złapanie jak największej liczby rybek czy rywalizacja o nagrodę sołtysa. Rozstrzygnięto konkurs plastyczny pt. Moje Wilimy. Niespodzianek było wiele. O zmierzchu nad stawem oświetlono świeczkami pomost, a dzieci wystąpiły w przebraniach. Młode aktorki przedstawiły legendę o Jeziorze Dadaj. Poza tym program obejmował wystawienie stoisk z potrawami przygotowanymi przez panie gospodynie. Można było spróbować domowego chleba, smalcu, pasztetu, bigosu, klusek ziemniaczanych, skrzydełek w occie, grochówki, czarniny oraz różnych ciast. Były podziękowania i wzruszenia. W imprezie uczestniczyło ok. 140 osób.¹³ Uczestniczyły w niej również władze Gminy, Radni oraz przedstawiciele większości firm działających w Gminie, co zostało źle przyjęte przez inne wioski, w których przedstawiciele władz nie było w ogóle.

¹¹ Listy w dokumentacji Projektu w Biurze Fundacji.

¹² Listy w dokumentacji Projektu w Biurze Fundacji.

¹³ Listy w dokumentacji Projektu w Biurze Fundacji.

Rzeck: imprezę integracyjną pt. „Wspólna praca się opłaca” zgłosił sołtys Zbigniew Klonowski. Była przygotowana przez mieszkańców, a obejmowała wystawy wyrobów rękodzielniczych oraz potraw. Rozpoczęcie uświetnił zespół „Medium” witając gości, który podczas całej imprezy prezentował swoje przeboje wokalne-muzyczne. Występy były sponsorowane przez menadżera Romana Lechowita. Stoiska z wystawami były różnorodne, obejmowały eksponaty wykonane przez mieszkańców, takie jak obrazy, obrusy, serwety, kwiaty, zabawki, biżuterię wykonane haftem krzyżykowym lub szydełkiem. Był pokaz florystyczny połączony z nauką wykonywania i zdobienia bukietów. Były warsztaty zdobienia bombek. Został zorganizowany pokaz sukien ślubnych, który sponsorowała pani Sylwia Śniadowska, a modelkami były mieszkanki Rzecka. Pani Grażyna Peplowska prowadziła stoisko medyczne, gdzie mieszkańcy mogli zmierzyć sobie ciśnienie oraz poziom cukru we krwi. Efektowne prezentacje jak młodzieżowy pokaz tańca z ogniem i pokazy Freerunningu przygotowała grupa Team Bc3Run z Biskupca . Podczas zabawy odbyło się wiele konkursów i gier nie tylko dla dzieci, a także grillowanie kiełbasek i kaszanki. Na zakończenie była zabawa taneczna. W imprezie uczestniczyło ponad 90 osób.¹⁴

Jak wynika z zaprezentowanych opisów, Komisja miała bardzo trudne zadanie. Odstąpiono wyjątkowo od ustalonego podziału nagród. Wyróżniono cztery wsie, bo poziom i zakres był bardzo porównywalny. Dopełnieniem sprawiedliwości oceny było zapytanie po czterech tygodniach w kwestionariuszu „Ankiety dla rodzin” (100 szt.)¹⁵ co w ich pamięci zostało z tych imprez, jaki był ich wkład i czy będą uczestniczyli w następnych w przyszłości. Możemy być optymistami bo respondenci nawet jak nie zrobili teraz niczego to składali obietnicę poprawy na przyszłość.

¹⁴ Listy w dokumentacji Projektu w Biurze Fundacji.

¹⁵ Ankiety w dokumentacji Projektu w Biurze Fundacji.